T.
M.Kir.Nemzeti Muzeum
Budapest.

Pályázatok

A miskolci orth. izr. anyahitközség, elemi iskolájánál elhalálozás folytán megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázók eddigi működésüket, orth. konzervativ valláserkölcsös életmódjukat és a kommün alatti magatartásukat igazolni tartoznak. Illetmények mint az állami tanitóké. A pályázat lejár 1933. május 30. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. A választás csak akkor érvényes, ha a megválasztott részére az államsegély engedélyeztetett.

A miskolci izr. tanitónőképzőintézet I. osztályába az 1933—34. iskolai évre felvételért pályázók szabályszerűen felszerelt kérvényeiket május 20-ig az intézet igazgatóságánál nyujtsák be. A felvétel feltételei:: 14—16 éves kor, legalább jórendű általános osztályzat, tanitónői pályára testi alkalmatosság. Érettségi bizonyitvány alapján felvételért a IV. osztályba lehet folyamodni. Bővebb felvilágositást ad és megkeresésre részletes tájékoztatót küld az igazgatóság.

AZ ISKOLAI IDÉNYRE
a vidéken lakó szülők, ha gyermekük**et a fővárosban jól akarják elhelyezni, forduljanak VIRÁG GYULÁHOZ,** (BUDAPEST, VI., Ó-utca 42) **ahol szigoruan rituális elsőrangu ellátás, gondos felügyelet és kitünő nevelésben részesülhet két-három fiugyermek. Az összes középiskolák közelében. Legjobb referenciák.**

KOLLER, MŰSZAKI IRODA
CSILLÁRGYÁR
VILLAMOS ÉS GÁZBERENDEZÉSEK, FÉMÁRUGYÁRTÁS, VILLAMOS MOTOROK ÉS VENTILLÁTOROK. VÉTEL, ELADÁS ÉS CSERE ÁTALAKITÁSOK.
BUDAPEST, VIII., DOBOZI-U. 16. TEL. 31-8-87.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések dijszabása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. *Az összeg előre küldendő be;* lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jeligés levelek továbbitásához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

Huszonnégy év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégnélküli levelezés.

Löwinger Sámuel Kaba. Házasságközvetitő, Biztos eredmény! Válaszbélyeg.

Középkoru házvezetőnő, jól főz, éves bizonyitvánnyal magányoshoz, vagy kis családhoz ajánlkozik. Böhmné, VII., Murányi-u. 34. I. 9.

Metsző, kis családdal, orth. hitközségben állást cserélne. „Jó kabole fizetés" jeligére.

Deutsches Fräulein intelligent aus orthodoxem Hause, sucht in ebensolchem Stelle zu 1—2 Kindern. Gefl. Anträge unter „Sofort".

Faszakmában teljes jártassággal biró, feltétlen orthodox fiatalembert keresek. Berger I., Bük (Sopron m.)

Mátrafüreden junius hóban orth. kóser fiókkifőzésemet és bodegámat megnyitom. Kitünő házikoszt, esetleg lakással együtt is kapható. Érdeklődőknek készséggel szolgálok felvilágositással. Válaszbélyeg mellékelendő. Ifj. Klein Sámuel, orth. kóser étkezde, Gyöngyös.

Nevelőnőnek két gyermekhez 7 és 10 éves, lehetőleg Bész Jákob-iskolát végzett kisasszonyt keresek. „Jó német" jeligére.

Ügyes leány, intelligens, jobb családból, háztartásban, üzletben, gyermekekhez vagy irodai munkában elhelyezkedést keres. Csupán zsebpénzre reflektál s hogy családtagnak tekintsék. „Hűséges" jelige.

Keresünk teljesen megbizható és önálló **orthodox** házvezetőnőt. Herzog, füszerkereskedő, Tab.

Házasság céljából jó megjelenésü, kellemes hangu, intelligens bóchert keresek 21 éves, szép, csinos, nyugdijas állásban 150 pengő havi jövedelemmel rendelkező leányom részére. Leendő vőmet rögtön 300 P havi jövedelmü álláshoz juttatom. Ajánlatokat „Bász talmidchochom 21" jeligére.

Melamed jó bizonyitványokkal, azonnalra állást keres. Kezdőket tanit **chümisrasi t'nach, gemore-tajszetesz**-ra. Rosenfeld Éliás, Tiszacsege.

Megbizható péksegéd iparengedéllyel üzletvezetőnek vagy társnak ajánlkozik.

Főzni tudó, németül beszélő, jobb orth. leány, gyermekek mellé azonnalra kerestetik. Cseléd van. Engel Jenő, Tokaj.

Sülchon-Orüchot, Rambamt, Türimt etc. veszek. Jungreisz Mór, Nógrádbercel

Orthodox főzőnő vallásos házból, jó bizonyitványokkal azonnal felvétetik. VIII., Német-u. 19. fdszt 1.

Jó családból való szerény igényű, fiatal orth. leány elárusitónőnek üzletbe, vagy gyermekek mellé elmenne. Cim: Kohn Margit, Bpest, Kazinczy-u. 49. I. em. 17.

Gyermekkisasszony éves bizonyitványokkal ajánlkozik szerény igénnyel, helyben vagy vidékre. „Háztartásban segédkezik" jeligére.

Miskolcon Hitterné szefard orth. kóser vendéglője, Zsolczay kapú 22., ujonnan berendezve. Izletes házikoszt. Utazók találkozóhelye. Filléres gyorsok érkezésekor filléres menü.

TÁTRALOMNIC MAGAS TÁTRA! TÁTRALOMNIC
Egyetlen megbizható ORTH. כשר PENZIÓ, elsőrendü konyha és kiszolgálás. Elő- és utószezonban a TELJES PENZIÓ 55 ck. Felnőtt leányok kiséret nélkül felvétetnek. Egész éven át nyitva. Elő és utószezonban esküvőket és banketteket is elfogadok.
SCHREIBER MÓR, TATRANSKA-LOMNICA (BUGSCH-VILLA)

Neuvirth Testvérek
órás és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.
Brilliáns, ékszerek, ezüst disztárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. Saját műhely. Brilliáns, arany és ezüst beváltás.
SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

Minden gondos háziasszony
ma már csak orth. kóser
„MANNA"
cikória kávét használ. Két orth. rabbinátus felügyelete alatt készül. Számtalan rituális háztartás nem használ más gyártmányt.
Gyártja:
Fodor Jakab és Tsa
Budapest, X. Maglódi-ut 17.
Kapható minden füszerüzletben.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET,
Budapest, VII., Bethlen u. 23. Tel.. 42-6-79

Budapest, 1933. május 5. 5693. Ijor 9. | 40 fillér | IX. évfolyam 17. sz.

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791. EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P.

Szerkeszti: Groszberg Jenő

Orthodox hitközség és orthodox vezetőség

Hogy milyen bölcsek és jövőbe látók voltak a magyarországi gaonok, amikor több mint hat évtized előtt az önálló orthodox szervezetet megalkották, azt a mai hitközségi élet napnál világosabban bizonyítja. Ki tudja, hol s hogyan állnánk, ha a vallási hagyományokhoz hű csoport nem szervezkedett volna külön hitközségekké, ahol az összes intézmények teljesen megfelelnek a *Sülchon Orüch* szabályainak s a hol a hitközség lelki vezetője, a rabbi, mindent a megváltozhatatlan vallási törvények előírása szerint dönt el. A vallásos élet egyik biztosítékának bizonyult az orthodox rabbik s vallási alkalmazottak hitbeli intranzigenciája, amely szembeszállott a vallástörvényekkel szembehelyezkedő elemekkel még akkor is, ha profán műveltségben vagy társadalmi helyzet tekintetében nagy tekintélynek örvendtek is. A neologia és az orthodoxia közötti harc elült önálló orthodox szervezkedés által. Ám a viszálykodás lehetősége meg van adva azokban az egységes orthodox hitközségekben, oly városokban, ahol nincs külön neolog hitközség. Ilyen helyeken a lazább vallásosságuak vagy az egészen vallástalanok is résztvesznek a hitközség vezetésében s — sok helyütt — akaratlanul érvényre akarják juttatni a bennük élő szellemet, amit természetesen a vallásos réteg idegenkedve néz s talán sokszor ott is aggodalmaskodik, ahol közvetlen veszély nincs, de — lehet.

Ilyen községekben rendkivül nehéz a helyzet, mert sokszor a politika, az intrika, a személyeskedés megöli az igazi vallásos érdeket és elhomályositja a vallástörvény szempontjait. Ez a kérdés állandóan időszerű. Az *ungvári* eset csak fokozott időszerűségét tárja elénk.

Ungváron egységes orthodox hitközség áll fenn. Egyideig a neológok külön csoportosultak, de azután nem volt elég áldozatkészségük intézményeik fenntartására, feloszlatták hitközségüket s visszatértek az orthodoxokhoz. Ez természetesen nem jelenti az orthodoxiához való visszatérést, csupán az adminisztrativ keretbe való beilleszkedést. A neolog elemek természetszerűleg éreztetik hatásukat a hitközség életében. Ez a körülmény közbejátszott az oly soká vajudott rabbikérdés megoldásában is. A legutóbbi választások alkalmából oly előljáróság nyerte el a többséget, amely előljáróság előtt a főrabbi bizonyos jelenségekre vonatkozólag aggályokat hangoztatott. Ennek következményeképen a hitközségi vezetőség s a főrabbi mellett felsorakazó, kisebbségben maradt réteg között feszültség támadt, amely bizonyára még sok izgalomnak lesz okozója. — Ez az anomália ma Ungváron, holnap esetleg Balassagyarmaton, Szerencsen, Szikszón, Pápán, Miskolcon stb., stb. helyeken bukkanhat fel.

E terméketlen izgalmakat meg lehetne előzni, ha az egész orthodoxiát áthatná a tudat, hogy

az orth. hitközség kizárólagos célja a vallásosság intézményes biztositása

s így a vezetőség lehetőleg az igazán vallásosak sorából kerüljön ki. Fel kell világositani a szabadgondolkodókat, a lazább vallásgyakorlatúakat, hogy részükre — tisztelet a kivételeknek — a hitközségi élet úgyis csak egy neme a kaszinózásnak s a klubéletnek — és ilybeli szükségleteiket máshol is kielégíthetik, hagyják tehát a hitközségi vezetést azoknak, akiknek egész életét tölti be mindaz, amit a hitközség meg akar valósitani, ha valóban orthodox akar lenni és maradni. De mindenképen *vallási, sőt valláspolitikai kérdésekben feltétlenül alávetni tartoznak magukat a rabbiságnak.* — És épen azért, mert egységes orthodox hitközségekben olyan bajok vannak, becsüljük meg s erősitsük meg azt a szellemet, azt a gondolatot, amelynek kifejezője s megvalósitója az önálló orthodox hitközség.

Hogy hat a hitlerizmus Amerikában?

Egy amerikai iró a következő helyzetjelentést közölte:

Nincs nap, amikor ne hallana az ember újabb adatokat arra nézve, mit fog ráfizetni Hitlerék uralma ipari és kereskedelmi téren a dologra, legérzékenyebben fogja sujtani a német kivitelt, hogy az amerikai áruházak, eddig legjobb vásárlói, máris megvontak tőle mindennemű rendelést. A Macy-cég Newyork óriási áruházai között is a leghatalmasabb, amelyhez fogható nincsen sehol a világon, eddig óriási összegű árút vásárolt Németországban, most főnöke, Mr. Strauss, akit Roosevelt párizsi nagykövetnek nevezett ki, mindennemű német árura bojkottot mondott ki és példáját országszerte számtalan fontos cég követte máris.

Egyik nagy német hajózási vállalat képviselője kétségbeesve beszélte a héten, hogy a tavaszra és nyárra előjegyzett kabinokat sorra lemondták az utasok az utóbbi hetekben; a hajók teljesen üresen fognak járni és a teherárú feladás is megszűnt úgyszólván! Egy másik ismerősöm, aki egy német frószergyár itteni képviselője, sietve néz más eladni való után, mert senki nem hajlandó, egyébként olcsó és jó cikkeit megrendelni. Tegnap voltam egy családnál (egyetemi tanár, protestáns), akik hatodmagukkal készültek nyárra Németországba egy év óta. Most — Angliába utaznak.

Érdekes: nacionalista érzelmű amerikaiak gyakran hangoztatják, hogy mégis csak igazuk lehetett a német kegyetlenkedésekről szóló antantjelentéseknek, minthogy a *teutonok* mostani viselt dolgai utólag igazolták azokat. *Mi lett volna, ha megnyerik a háborút* — kérdezte tőlem

egy volt amerikai frontharcos s hozzáfűzte: *Éveken át azt hittem, hogy ok nélkül kínlódtunk a lövészárokban és csak most látom be, hogy volt haszna a szenvedésünknek*... Legalább tizenöt évvel később került uralomra és mégis csak gyengébb formában ez a mentalitás. Igy csak a zsidók ellen irányul, ha győznek, egész Európával így bántak volna!

A jugoszláviai orthodox zsidóság országos szervezete

Szabadkáról írják nekünk: A jugoszláviai országos orth. iroda hároméves ciklusa lejárván, a mult héten összeültek a delegátusok az új választáshoz. Örvendetes jelenség, hogy a mai nehéz viszonyok dacára is igen élénk választási harc fejlődött ki. Az egyik párt a rabbik s az alkalmazottak helyzetének megjavítását hangoztatta, a másik *a hitközségi tagok tehermentesítése* jelszavával toborzott híveket. Megválasztattak: Pollák Sándor (Zenta) elnök; Deutsch Herman (Subotica), Menczer Bernát (Ókanizsa) ügyv. elnökök; Fried Mór (Ilok) pénztárnok, Grün főrabbi (Mohol) vezértitkár. Rabbiszidónus: Deutsch Mózes szabadkai, Grün moholi és Práger Salamon petrovoszeléi főrabbik. Intéző bizottság: Krajnik Mózes, ifj. Klein Lipót, Kohn Áron (Zenta), Groszberger Ignác, Goldstein József, Glied N. (Szabadka), Fränkel Dávid, Wolf S. (Ada), Stern Zsigmond (Ilok), Fischer Izidor (Petrovoszeló), Rothstein I. (Zágráb). Számvizsgáló biz.: Ungár Lipót (Zenta), Stern Fülöp (Ilok), Gottlieb Emil (Petrovoszeló).

Amikor a hitlerista miniszter a zsidóval szóba áll

Érdekes közbeszólás hangzott el szerdán este a képviselőházban. *Wolff Károly*, a hitlerizmust védő felszólalása közben, kifejtette:

— *Nem is oly veszélyes a hitlerizmus, hiszen Göring porosz miniszterelnök is szóba áll zsidóval.* A multkor ugyanis Olaszországban volt és *Balbó* olasz miniszterrel társalgott, Balbó pedig tudvalevőleg zsidó.

Erre egy képviselő, általános derültséget keltve, tréfásan megjegyezte:

— Ezelőtt bizonyára *Balbósz*-nak hívták...

Bőjt a németországi események miatt

A budapesti orth. rabbiság még az ünnep előtti Niszon-napokban elrendelte, hogy minden hétköznapon a sachrisz- és minchó- s'majno eszré, ill. tachnün után elmondják az *„Achénü kol bész jiszróél han'szünim boczoró üvasivjó"* kezdetű imát (Testvéreink, Izráel háza, akik odavannak dobva a bajoknak és a jogfosztásnak, akik akár tengeren vannak, akár szárazföldön menekülnek, a Mindenható könyörüljön rajtuk és vezesse ki őket szorongásból szabadságra és sötétségből a világosságra, szolgaságból megváltásra, *Omén)*. A rabbiság ezenkívül az összes fővárosi orth. templomok vezetőségeit felhívta, hogy a most folyó *séni, chamisi, séni*- napokon gondoskodjanak legalább egy *minjon* bőjtölőről.

A szlovenszkói orthodox országos rabbibizottság rendeletéből e hét hétfőjén, az első „séni" alkalmából a hitközségekben általános bőjtnapot tartottak. Akik nem bőjtölhettek jótékonycélra felajánltak adományt. Ugy ezen, mint a következő *„chamisi"* és második *„séni"-napon* (május 4-én és 8-án) sach'risznál és minchónál *Ovinü Málkénü-t* imádkoznak *(koszvénü* helyett *zochrénü*-t mondanak). Ugyancsak elmondják minden hétköznapon, pesti módra, a hétfő-csütörtöki *„Achénü kol bész jiszróél"* imát.

Siófokon
a BENEDIKT-féle
orth. kóser penzió
az idei saisonra ismét
megnyílik

KOLLER, MŰSZAKI IRODA
CSILLÁRGYÁR
VILLAMOS ÉS GÁZBERENDEZÉSEK, FÉMÁRUGYÁRTÁS, VILLAMOSMOTOROK ÉS VENTILLÁTOROK. VÉTEL, ELADÁS ÉS CSERE ÁTALAKÍTÁSOK.
BUDAPEST, VIII., DOBOZI-U. 16. TEL. 31-8-37.

A Ropschitzi . . .

5587. Ijor 11-én hunyt el a híres ropschitzi cadik ,R. Naftoli Horovitz. Vasárnap, május 7-én lesz tehát a nagy rebbe Jahrzeitja. Ebből az alkalomból felelevenítek az ő életéből egynéhány esetet:

Egyszer egy járvány ütött ki a vidéken, amely különösen a nők közül szedte áldozatait. Igen sokan keresték fel ez alkalomból a cadikot, hogy imádkozzék érettük. Amikor azután a járvány megszűnt sokan megjelentek hálálkodni nála. Ő elhárított magától minden érdemet s azt mondta hogy egy falusi zsidónak köszönhető a segítség. Az emberek elcsodálkoztak, mert ismerték az illetőt s tudták róla, hogy még imádkozni sem tud helyesen. A rebbe azonban azt mondta: *Erev jajm kipür*-kor megrendítő áhítattal mondta el a *semajne eszrét.* Hibásan mondta, de I'ten meghallgatta. Azt imádkozta: Üvorécb n'sajszénű (áldd meg asszonyainkat, e helyett: *s'nószénű*= éveinket) *k'nósim hatajvajsz* (a jó asszonyok módjára). Az áhítatos imát meghallgatta a Mindenható.

•

A cadik Dembitz városába érkezett. Nagy lakomát csaptak tiszteletére. Ebből az alkalomból feltűnő kedvességgel adott 2—3 gyermeknek süteményt. Mikor látta a kérdő tekinteteket, azt felelte: Avrohom ősapánk megvendégelte az angyalokat, s akkor ezek nem akadályozták Majse Rabénüt a Tóra elfogadásában. Én tudom, hogy amikor az unokám itt rabbi lesz, ezek a gyermekek vezetői lesznek a hitközségnek s azért előre lekenyerezem őket.

*

Egyszer egy fiatal férj eljött a cadikhoz, hogy válni akar feleségétől. A rebbe csodálkozott: Ugy tudom, hogy jó családból való, csinos s tekintélyes hozománnyal biró asszony, miért válsz tőle? A fiatal férj azt felelte: Nagyon sokat ül a tükör előtt és csinosítja magát. A cadik azt feleli: No az nem olyan nagy baj, erről a női szokásról a talmud bölcsei is tudnak.

Igen — felelt rá a férj — de azt mondtam neki: Ha nem is szépíted magadat, úgy is tetszel nekem, — amire ő azt mondta: másoknak is akarok tetszeni — ezért válok.

— Igazad van, felelt a Ropschitzi.

•

Egyszer késő éjjel bezörgetett valaki s bebocsáttatást kért. A ház népe nem akarta beengedni, mert megállapította, hogy egy öreg részeg parasztról van szó. A Rebbe azonban ajtót nyitott s éjjeli szállást adott neki ezekkel a szavakkal:

— Ha I'ten tűri őt e világon, akkor biztosan szükség van rá s akkor én is eltűröm. *Schwarcz József* rabbi (Nv.)

A németországi események

Az egész világ összes lapjai telve vannak a németországi rémségek regisztrálásával. Ami a hitleri Németországban történik, annak találó jellemzését adta az egyáltalában nem zsidóbarát *Bajcsi-Zsilinszky Endre* képviselő, a *Pester Lloyd*-ban írt vezércikkében:

— A hitlerizmus a középkori zsidóüldözés bélyegét viseli magán. A német antiszemitizmus a maga tulzásaival, a zsidó faj alacsonyabb értékűségének demagóg mesével, továbbá a maga szörnyű elméleteivel nálunk is megzavarta az embereket. A zsidókérdés megoldását nem lehet hitleri nyerseséggel és horogkereszttel erőszakkal elérni.

Nem is kell ezek után túlzott színben feltüntetni a német eseményeket. A tények s a hivatalos jelentések elég égbekiáltó módon beszélnek. Mi legyen a zsidó sajtó álláspontja ebben a tekintetben? A kérdés aktuális Magyarországon csak azért is, mert az *Egyenlőség*-et megrendszabályozták hatóságilag, mert sértő módon írt a mai német államférfiakról. A németországi borzasztó kegyetlenségek hallatára ezután csak *Rabbi Jajchonon* zokszavát ismételhetjük: „jaj nekem, ha mondom s jaj nekem, ha nem mondom el"..... Nem lehet, de nem is szabad hallgatni. Habár az természetes, hogy a zsidó lapok *sófár*-szavaitól a gyűgyölet s az erőszak *jerichó*-falai összedőlni nem fognak, mégis közölnünk kell a híreket, hogy *a zsidó olvasók lássák: milyen nagy a gólüsz!* Fel kell ismernünk az I'ten irányító kezét az események zűrzavarában: A mulandó javak s az ingatag anyagi pozíciók ne vonják el figyelmünket az élet örök értékeiről, amelyekre a Tóra tanít bennünket.

*

Megjelent a rituális metszést eltiltó törvény végrehajtási utasítása. A végrehajtási utasítás szerint

a törvény a szárnyasok vágatására vonatkozóan, a s'chitó szempontjából tekintve, bizonyos enyhítést tartalmaz.

Kimondja ugyanis a végrehajtási utasítás, hogy szárnyasoknál nem szükséges — a szarvasmarháknál előírt — előzetes elkábítás, aminek a rendeletben előírt módja által a marha feltétlenül *n'vélo* lesz. Szárnyasoknál az az előírás, hogy a vágatás által a fej a testtől egyszerre teljesen levágandó. Az orthodox rabbikollégium határoz afölött, hogy lehetséges-e egyáltalán, s ha igen, miképen lehetséges a rituális szabályokat a szárnyasoknál előírt rendelet értelmében betartani.

Április 1-től kezdve a német birodalmi kormány a népiskolákon kivül mindenütt, (tehát a középiskolákban is!) behozta a numerus klauzust, a zsidóság arányszáma szerint azaz: 100 diák közül csak másfél lehet zsidó. A német zsidóság vezérei akciót indítottak, hogy lehetőleg minden városban állítsanak zsidó népiskolát és ha lehet, magasbb fokú iskolát is.

A Hitler-kormány tisztviselőirendelete kb. 6.000 zsidó orvost érint, akiknek legnagyobb része a betegpénztáraknál viselt állásból el lesz távolítva.

A német diákság a berlini egyetemen kifüggesztett egy 12 tézisből álló falragaszt, amelynek címe: Akció a nemnémet szellem ellen. Olyan bődületes, minden kultúrát megszégyenítő dolgok voltak benne, hogy az egyetem rektora Dr. Kohlrausch nem adta meg az engedélyt a falragasz kifüggesztésére. Természetesen a diákok a rektor tilalma ellenére kifüggesztették a hirdetési táblán és most arról van szó, hogy az egyetem rektorának esetleg le kell mondania, mert megbízhatatlanságának adott megnyilatkozást.

A hivatalok rendeletet kaptak arra, hogy *zsidóknál ne vásároljanak, zsidónak szállítást ne adjanak.*

Külföldi tiltakozások

A svájci evangélikus egyház képviselői meglátogatták a genfi Meyer főrabbit és kijelentették az evangélikus egyház megbízásából, hogy elítélik a német zsidók jogfosztását és kifejezik a zsidó közösségnek együttérzésüket.

Az amerikai segítőbizottság (Joint Distribution Committee) a newyorki Emanuel-templomban nagy gyülekezést tartott, amelyen kb. 760 delegátus jelent meg és tárgyaltak a németországi zsidók segítéséről. Az egyik szónok azt hangoztatta, hogy fölösleges volna politikai fejtegetéseket tartani a német zsidók tragédiájáról, mert most arról van szó, miképen kell segíteni. Lehmann bíró fájdalommal jegyzi meg, hogy a Joint, amely a háború óta 80 millió dollárt juttatott segélyezési akciókra, most, amikor oly borzasztó szenvedés enyhítéséről van szó, az amerikai krízis miatt nem képes feladatának megfelelni, legteljesebb mértékben. Dr. Wiese azt hangoztatta, hogy

az emberiség nem türheti, hogy 600.000 embert tönkre tegyenek rendszeresen és intézményesen.

Mások azt hangoztatják, hogy keleteurópai nyomorról nem szabad megfeledkezni. A newyorki akció vezetője kijelentette, hogy százával jelentkeznek fiatalemberek, kik hajlandók a gyűjtés munkájában résztvenni.

A Jewish Agency vezetőbizottsága nagy felhívással fordul az egész világ zsidóságához, hogy a német zsidók számára külön palesztinai szükségalapot teremtsenek a kiűzöttek palesztinai letelepítésére.

Első forrásból kaphat
ezüst tórafelszerelést, szédertálat, gyertyatartót menorát, arany, ezüst és brilliáns ékszereket, órákat
Heiden Leó
ékszerésznél.
Budapest, VII., Király-u. 21. Tel.: 38-1-10.
Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Méret utáni férfi- és gyermeköltönyök, férfi- és gyermekfelöltők כלי שעשוע **elsőrendű szövetekből és kivitelben jutányos árban**
Deutsch Mór és Fiainál
Budapest, Károly király körut, Központi városháza
Ugyanott kész férfi- és gyermekruhák nagy választékban

Az ungvári viszály

(Saját tudósítónktól.) A legutóbbi hitközségi választás alkalmából a a Grünwald- és a cionista párt egyesülten kivívták a győzelmet. Az ungvári *chaszidis klauz* tagjai, a hitközség vallásos részének főcsoportja aggodalommal néz a hitközség uj vezetőségének működése elé és erre minden oka megvan az utóbbi napok eseményei miatt. Félünnep szombatján az uj elnökök bemutatkozó látogatást tettek a főrabbinál, egyben előadták programjukat is. A főrabbi — valószínüleg tudatában annak, hogy a választás eredménye a Grünwald párt és a cionisták paktumának tudható be, melynél a hitközség vezetése a cionistáknak lett nagyrészt biztosítva — válaszában kijelentette, hogy az elmondottak ellen semmi kifogása, azonban figyelmeztetni kivánja az uj vezetőséget, hogy a hitközség pénzéből vagy helyiségeiből a cionisták részére semmit nem adhatnak. Ezen kijelentés miatt egy ungvári cionista lapban támadó és sértő cikk jelent meg a főrabbi ellen egy ujonnan választott bizottsági tag tollából, ami miatt a chószidok levelet intéztek az uj hitközségi elnökhöz, melyben kérték, hogy a főrabbinak teljes elégtételt szolgáltassanak és ezen cionistát a hitközség vezetőségéből zárják ki. Ez nem történt meg kellő módon, ami miatt roppant fel vannak háborodva, mert úgy látják, hogy a hitközség uj vezetőségét a főrabbi és a hitközség vallásos tagjaival szemben ellenséges szándék vezérli és különösen, mert a Grünwald párt a vezetést teljesen a cionistáknak és vallástalanoknak engedte át.

A választás ellen egyébiránt peticiót nyujtottak be.

Béke Dunaszerdahelyen (?)

cím alatt közölte a *Zs. U.* a mult heti számában az itteni hitközségi választásról szóló híradást. Az én figyelmemet ezen tudósításból lekötötte az a bizonyos kérdőjelecske, amit a szerkesztőség hamiskásan a cím mellé odaszúrt. Sietek kijelenteni, hogy e miatt — sajnos —nem bocsátkozhatom vitába, már csak azért sem, mert talán nem tudnám egyelőre eloszlatni a szerkesztőség szkepticizmusát. S éppen ez fáj nekem a legjobban, mert mint németül mondják: *mit Warheit darf man einen nicht schelten ...*

A t Szerkesztő úr már többször volt szives nekem alkalmat adni, nézetemet a Zs. U.-ban kifejteni, engedje meg most is, hogy foglalkozzam a helybeli állapotokkal. Teszem ezt csupán azért, mivel esetünk, mely tipikus jelenségnek mondható, most már — remélhetőleg — a liquidálás stádiumába került s okulásul szolgálhat sok más hitközségnek, ahol még maradt valami megmenteni való.

A kicsinyes okokból keletkezett és késhegyig menő viszályok leromlották a hitközség tekintélyét, úgy hogy hitközségünk nevének hallatára, — szánalom és megvetéssel vegyes mosolyra húzódtak a távoli szemlélők ajkai; az egykor példás hírű hitközség lezüllött: *czedek jólin bo v'áttó m'raczchim* — így nyilatkozott felőle mindenki.

Az embernek három útja van a helyes cselekedet felé — mondja a bölcs. Először az *elmélkedés* ez a legnemesebb. Másodszor az *utánzás* ez a legkönnyebb. Harmadszor a *tapasztalat* ez a legkeservesebb. Annyi megállapítható már most, hogy Dunaszerdahely a legkeservesebb utat választotta Évekig tartó, testet-lelket ölő meddő testvérharc árán jutott el a tapasztalat azon fokáig, melynél megállapította, hogy a küzdelem a teljes anyagi és erkölcsi romlásba vitte őt. Mindezt egy kis *elmélkedéssel* már évekkel előbb tudhatta, felismerhette volna; nem is kellett hozzá túlnagy előrelátás. Ámde nem tudott felülemelkedni a kicsnyiségek fölé s magasabb erkölcsi szemszögből megitélni a helyzetet, inkább harcolt végkimerülésig — lehetetlen célokért. Pedig minden reálisan gondolkodó embernek fel kellett volna állítani az eredményszámlát s megállapítani, hogy mit áldozott és mit kapott érte egyik vagy másik csoport. Az eredmény nagyon sivár; a hozott áldozat több mint egy millió korona nyomasztó adósság formájában mutatkozik, a kapott ellenérték pedig, sajnos, egyenlő — nullával.

Tudatában vagyok annak, hogy súlyos feladatot vállaltam magamra az anyagilag-erkölcsileg lezüllött hitközség ügyeinek intézésével. Mindamellett merem remélni, hogy erős akarattal, kitartó munkával *és föltételezve hogy az egész hitközségben immár felülkerekedik a józan belátás*, sikerülni fog hitközségünket a konszolidáció útjára vezetni. Elhatározásomra nem utolsó sorban döntő befolyással volt az országos központi iroda vezetőinek személyes felkérése, s akik az újraépítési munkámhoz s a mult likvidálásához közreműködésükről biztosítottak. Én munkatársaimmal együtt óvatosan, de tervszerűen haladok. Engem nem vezet holmi hiúság vagy szereplési vágy, egyedül a hitközségi és a hamisitatlan vallási érdekek megvédését tartom szem előtt s így remélhető, hogy sikerülni fog igazi, tartós békét teremteni!

Büschitz Lázár (D.-Szerdahely)

Egyéb szlovákiai hirek

A homonnai konferencia

A kelet-szlovákiai Aguda-ifjuság április 23-án Homonnán tartotta második országos konferenciáját. A konferencia 3 ülés keretében folyt le. Fried Ármin (Homonna) üdvözölte a gyülekezetet, Weisz Miksa (Pozsony) a bratislavai központ nevében, Goldfinger Vilmos a kelet-szlovákiai csoport megbízásából, Braun-Fränkel, a ruszinszkói csoport nevében mondtak üdvözlő beszédeket. Referátumokat tartottak: Reiner Lipót (Presov), Rand Zoltán, Kohn Mose, Grossmann J. (Mezőlaborc), Thaler Hermann (Sztropkó) A referátumok felölelték a szervezés, a nevelés, a palesztinai kérdés, az agudai sajtó, a nőnevelés problémáit. A konferencián képviselték magukat a következő községek: Eperjes, Bártfa, Kassa, Sztropkó, Mezőlaborc, Nagymihály, Varannó, Huszt, Sebes, Terebes, Késmárk.

*

Vallásos önérzet

(Részlet egy levélből.)

— Mult szombaton Bratislavában voltam, ahol nagy szellemi élményben volt részem. Délután a Torna-utcai templomban imádkoztam, hol Unsdorfer Salamon rabbi tartja homiletikai perek-előadását. Pompás szónok, aki a templomot megtöltő nagyközönséget mindvégig feszült figyelemben tudja tartani. Pathosz, észszerű meggyőződés, vallásos önérzet egyesül előadásában.

Parókák divatos, izléses
hullámos hajból csak
PIECHNIK ÉS MECHTL-nél
Budapest, IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Hegedüs és Wolff

A németországi forrongó események hatása alatt egy jelentős társadalmi egyesülésben a jobboldali politika egyik vezére, Wolff Károly, a mult héten harcias beszédet tartott, amelyben kikelt a gettószellem ellen. Azt mondta róla, hogy kigúnyolja a magyar nemzet hagyományait, beszennyezi irodalmát, megrontja családi életét. Említette továbbá, hogy a pénzintézeteket is alá kell rendelni a nemzeti öntudatnak. Hangsúlyozta, hogy a vallást tiszteli, csak a gettószellem fölényeskedése ellen kel ki.

Ugyanakkor egy református templomban lelkesült prédikációt tartott dr. Hegedüs Lóránt volt pénzügyminiszter, amely abban csendült ki, hogy

nem lehet igazi hithü keresztény, aki akár tettel, akár szándékkal a zsidóság ellen tör.

A mai viszonyok szomorusága mellett Hegedűs Lóránt gyönyörű szavainak sajnos nem tulajdoníthatunk annyi fontosságot, mint Wolff Károly kirohanásainak. A volt pénzügyminiszter csak idealista elméleti fejtegetést nyujt csupán, ellenben a gettószellem elleni harci riadó megfuvója hatalmas ur, akinek háta mögött nagy tábor van. Ez a riadó mindenesetre azt mutatja, hogy a németországi események rendkívül tetszenek neki. Jói tudjuk, hogy amit ő gettószellemnek nevez, az egy megkonstruált valami, amit azért konstruálnak meg, hogy rá lehessen kenni minden rosszat. A gettó közel kétévezredes zsidó szenvedésnek szinhelye. Gettóban szenvedtek vértanuhalált, megszégyenítést, a mi elődeink, s a zsoltáros szavaival mondották: „Kol zajsz boásznü ... — mindez ért bennünket s nem felejtettünk el s nem szegtük meg a veled való szövetséget". A gettó üldözött pariája a vallás erejével, a Tóra tanulásával összehasonlíthatatlanul felülemelkedett az összes üldözői szellemi és erkölcsi szintje fölé. A gettónak szellemé az, hogy az évezredes hagyományokat tisztelni kell, minden vallást becsülni kell, mert „chaszidé ümajsz hoajlom jés lohem chélek l'ajlom habó — a nem-zsidó jámboroknak is részük van a tulvilági üdvösségben" tanítja a zsidóság. Az irodalmi dekadencia nem gettószellem, mert ezt a gettóból kikerült zsidók egy része a nem-zsidó környezetből sajátította el. A gettószellem nem a családi tisztaság destruálása, ellenkezőleg: a családi élet szentségének megóvása, az európai kultúra nyomán járó lazasággal ellentétben. Mindezt hiába prédikáljuk, mert a gyűlölet nem győzeti meg magát. Kitalál egy gettószellemet s azután ilyen harci jelszó alatt megostromolja a — pénzintézeteket. Pedig, ami a zsidók kezén levő pénzt illeti, az már jóval alatta van a magyarországi numerus klauzus arányának. Gettószellemet mondanak s értik azt a pár száz zsidót, akinek még valami gazdasági pozíciója van. Ép ezért nem vesszük komolyan azt a sokat hangoztatott distinkciót, hogy ők nem a vallást bántják, hanem a gettószellemet; ugy is szokák mondani: nem a vallás a baj, hanem a faj, Nem, ez félrevezetés. A vallás megbántását szégyellik bevallani, hisz utóvégre a keresztény vallás is a zsidóságból ered s ha nem árt nekik, miért ne legyenek finom lelkűek? A vallásos zsidóról, aki megtartja a vallási hagyományokat, azt mondják: idegen test, elkülönödik. A nem vallásos zsidóról, aki velük eszik-iszik, mulat, összeházasodik velük, azt mondják; a gettószellem szülöttje, prepotens, romboló. Minden szó, minden frázis, csak takaró a zsidóság megélhetésének lehetetlenné tételére. Ez a reális törekvés, amely felé sokkal erőteljesebben indulnak, semhogy a Hegedüs-féle szép szavak feltartóztathatnák őket. Feltartóztatni őket csak a Mindenható kegyelme fogja. Vallásos érzésünk mélységében óhajtjuk, hogy a jövendő magyar élet ritmusának ne Wolff legyen a — hegedűse.

A jesivai ifjuság elhelyezkedése

Bratislaváról irják: Benedikt Fülöp már hosszabb idő óta propagandát folytat a jesivai ifjuság elhelyezkedése kérdésében. Ebben az ügyben az ő elnöklete alatt a napokban bizottság tárgyalta a problémát. A megbeszélés folyamán több életrevaló ötlet s terv vetődött fel. Katz Lázár bornagykereskedő szerint csak oly gyárosok és manipulánsok kaphassanak hechsert, akik kizárólag jesivából kikerült alkalmazottakat foglalkoztatnak. Ha ezt az indítványt keresztülvinnék a bornál, peszachi cikkeknél, csokoládénál, — igen sok volt bócher találhatna elhelyezkedést. Grosinger Mór szerint okvetlenül

szükséges a fiatalságot a földmunkára s a mezőgazdaság felé terelni,

mert a mai viszonyok mellett ez sokkal biztosabb — bár szerény — megélhetést nyújtó, mint az ügynökösködés. Fürst Márk azt hangoztatja, hogy sok jesivabócher elhelyezkedést találhatna, ha orthodox tanítóképző intézetet állítanának fel, mivel most Szlovákiában nagyon keresik a tanítókat. A felállítandó intézet költségeit könnyen lehetne fedezni, ha a gyárosoknak óriási jövedelmet biztosító peszachi cikkeknél célszerű financiális politikát folytatnának. Kohn Vilmos sajátját tapasztalatai alapján állíthatja, hogy elárusításnál a volt jesivabócherokat igen jól lehet használni. Schönfeld Mór rátereli a figyelmet egynéhány iparágra, amely még jelenleg is életképes. Az ő tapasztalatai szerint a bócherok a műhelyekben is beválnak. Kaiser Efrájim azt indítványozta, hogy pályaválasztási tanácsot alakítsanak, amely minden jelentkezőt megvizsgál s tehetsége, hajlama és kedve szerint tereli a neki való pályára. Ami az orth. tanítóképzőt illeti, egyelőre meg kellene elégedni azzal, hogy a bizottság támogatásával s felügyelete alatt egyesek állami iskolában szerezhessenek tanítói oklevelet.

Az ankétszerű megbeszélés még folytatódni fog s eredmény gyanánt remélhetőleg meg fog indulni a gyakorlati munka, amely azt az égető kérdést van hivatva eldönteni: miképen könnyítjük meg azoknak az életüzdelmét, akik ifjuságukat a Tóratanulásnak szentelték a jesivákban.

SCHÜCK JENŐ orth. fiuinternátusa
Budapest, VII., Kertész u. 32.
Szeretetteljes gondozás
Elsőrendű referenciák
Mérsékelt árak. Prospektus.

Butorok: kombinált szekrények, rekamierek, hangulatlámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosáruk nagy választékban **Olcsó árak.**
RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31
Szombaton zárva. Fizetési kedvezmény. Fióküzlet: Náador-utca 21.

A nagyvilágból

2 millió zsidó Newyorkban

Egy most megjelent statisztika szerint 1932. év végén Nagy-Newyork zsidó lélekszáma 2.001.104, ami Newyork összlakosságának 27.7%-át jelenti. A zsidó lakosság 46%-a külföldi születésű. A születési arányszám a zsidóknál 1.75%, a nem-zsidóknál 1.65%, míg a halálozási arányszám 8.5%, ill. 10.4%.

Zsidó diplomata

Dánia és Norvégia között Hágában évek óta per folyik Grönland keleti részének hovatartozása ügyében. A hágai nemzetközi törvényszék a kérdéses területet Dániának itélte oda. Az egész dán sajtó megállapitja, hogy ennek a Dániára nézve kedvező itéletnek kiküzdője Dr. Georg Kohn, a dán külügyminiszterium egyik zsidó osztályvezetője.

Transjordánia kérdése

Április 9.-én nagy barátkozás volt a transjordániai és zsidó kiküldöttek között Jeruzsálemben. Az összejövetel összefügg azzal, hogy — amint már emlitettük — Transjordánia fejedelme: Abdullah emir, nagy földterületet birtokba óhajt adni zsidó telepitési célokra. Ennek a telepitési tervnek ellentmond egy másik hír, amely arról szól, hogy Hedzsasz harcias királya Iben Saud, békét kötött a transjordániai emirrel. Iben Saud a pánarab mozgalomnak szóvivője. Az arabság fő országának Hedzsásznak harcias és puritán fanatikus fejedelme és tűzzel-vassal szeretné az összes arabokat jogara alá hajtani. Nagy propagandát fejtett ki az arab törzsek között Abdulla ellen azzal, hogy részben Anglia szolgájának tüntette fel őt, részben az arab nemzeti ügy és vallás elárulójának hirdette mert országának egy részét zsidóknak adta bérbe. Most, hogy békét kötöttek, nem lehet tudni, vajjon ez nem-e azt jelenti, hogy a transjordániai zsidó letelepülés terve meg fog hiusulni, amennyiben talán Abdulla máshonnan szerzett pénzt, esetleg Iben Saud utján.

Szentföldi statisztika

Az új statisztika szerint Palesztinában 50 országból való zsidó lakosság van. Vannak zsidók Kinából, Abesszíniából. Szovjetoroszországból 28.000 lélek származik, Népetországból 1181, a délarábiai Jémenből 5100. Több, mint 4000 zsidó származott Mezopotámiából *(Aram Naharájim)*. Érdekes dolog, hogy 35 zsidó anyanyelvként megjelölte az arameus nyelvet, tehát a mi targüm-nyelvünket. 3 zsidó egy perzsa nyelvjárást vallott be anyanyelvének.

Zsidó bölcselet

III.

Ibn Gabirol

A zsidó filozófia fejlődéstörténetében Gabirol bölcselete külön fejezetet foglal el, mert az arab félszigeten virágzó szellemi életet Gabirol ülteti át először az európai kontinensre és az ő kiemelkedő egyénisége egyik lámpását képezi annak a világító toronynak, mely az egész gondolkodó emberiséget árasztotta el fényével. Spanyolország képezi az európai térképen azt a területet, mely az 1022-es évtől kezdve a zsidó bölcselet centrumává lesz, azon a napon, amelyen Gabirol Malagában meglátta a napvilágot. Rövid és hányatott életétől már 1058-ban váltja meg a halál. Lángelméjét azonban örökké fogják hirdetni művei, melyeknek mindegyike egy-egy gyöngyszeme a mi gazdag zsidó irodalmunknak.

Főműve a *„M'kajr chájim"*, mely eredetileg arab nyelven íródott, veszendőbe ment, s csak héber és latin fordítása maradt ránk. Igen érdekes és említésre méltó a legujabb tudományos kutatások eredménye, amely kimutatta, hogy a hosszú századokon át keresztény filozófustól származtatott *„Fons vitae"* (Az élet forrása), amely a scholastikusok bölcseletében oly nagy szerephez jutott, azonos Gabirol munkájával és a *Fons vitae* szerzőjeként feltüntetett *Avencebrol* tulajdonképen nem más, mint — Ibn Gabirol.

Az új rendszer tengelyét az anyag és forma fogalmának tisztázása és egymáshoz való viszonyának megállapitása képezi de teljes egészében három részre oszlik: 1) I'ten az első és legfelsőbb substancia. 2) Az akarat. 3) Az anyag és a forma problémájára. I'ten mint a legfelsőbb lény a maga nemében egyedüli és végtelen. I'ten végtelensége egyedül már kizárja azt, hogy a mi emberi agyunk az Ő mikéntjét felfogja, mert hiszen az ember véges természeténél fogva, csak olyan — hozzá hasonló — lényeket foghat fel, amelyeket ugyancsak véges szellemével teljesen átfoghat. A határolt szellem tehát, I'tent a végtelent nem foghatja fel. De éppen itt vetődik fel a kérdés, ha ez így van, hogy lehetséges akkor az ,hogy az i'teni végtelen erő a mi világunkon való különböző megnyilvánulásaiban mégis determinálódott, hogy van az, hogy minden teremtmény mely I'ten szellemből ered, mégis a végesség tulajdonságát hordja magán? Itt azután szükségessé válik egy új fogalomnak a bevezetése: az *akaraté*.

Az i'teni akarat és I'ten lénye tulajdonképpen egy, s valamint I'ten maga végtelen, azonkép az akarata is az. Ez az akarat azonban egy alkalommal mégis determinálódik és pedig akkor, mikor hatását mutatja, mikor teremtő erejével áthatja a világot. Minden lét I'tentől ered, minden anyag I'tenből folyik és ennek az anyagnak formát ad, határt szab az i'teni akarat. Gabirol tehát kettős jelentőséget ad az i'teni akaratnak: Az akarat maga, a maga tiszta létében függetlenül minden aktivitástól azonos I'ten végtelenségével és csak akkor válik mintegy külön determinált erővé, mikor teremt és az amorph anyagot formába önti. Ez az i'teni akarat azután számtalan változatban nyilvánult meg e világon, különböző fokozatokat teremtvén a legalacsonyabbrendű teremtménytől a legmagasabbig. Egy az anyag, amely I'tentől indul ki, de ez az anyag fokozatosan durvul, amint a magasabb régiókból az alacsonyabbakba száll alá. Ez az úgynevezett emanáció, mely minden létet I'tentől származtat, szoros kapcsolatban van az analogiaként elénk állított címmel is, mert a „forrás" a *m'kajr* hasonlatként akar szolgálni arra, hogy valamint a forrásból felszökő víz is kristálytisztán jut a napvilágra és csak miután folyásnak indult, sárral keveredvén veszit eredeti üdeségéből és mocsok teszi zavarossá, úgy a világ teremtményeinek hosszú sora is annál inkább durvul el és veszit értékéből minél jobban eltávolodik a forrástól, I'tentől,ahonnan a lét tisztán fakad.

Amit Gabirol metafizikai fogalmak magyarázásával szigorú tudományos alapon a főműben nyujt nekünk, ugyanazt érzelmi feldolgozásban kapjuk e nagy gondolkodó második munkájában a *Keszer malchüsz*-ban. Egész bölcseleti rendszere e műben is elénk tárul, de most már költői lendülettel, a lant húrjainak pengetésével. A gondolkodó és költő énje egymásbafonódik, egy nagy lélek extázisba esik és dalt zeng I'tenről és világról, végtelen erőről és véges anyagról. Egy halandó ember kezei ég felé emelkednek, benseje az alázatosság szavait kiáltja érzékelhetetlen messzeségbe: *„Tiéd a lét és a világosság és e világosság árnyéka a mi éltünk fészke... Téged óh I'ten nem foghat el sem látó, sem halló érzékünk, Te vagy az örök világosság és a Te fényed után áhitozik a szellem szeme. Te bölcs vagy és a Te bölcseségedből fakad az akarat, mely minden anyagnak formát ad."*

—·

Még egy harmadik munka is ránkmaradt e nagy gondolkodótól *„Tikun midajsz hanefes"* címen, mely magában foglalja Gabirol etikai tanitételeit, de jelentősége a másik két munka mellett eltörpül. Gabirol filozófiája telitve van ugyan átvett, régebbi gondolatokkal is, de a fogalmak speciális átértékelése éppúgy a sajátjáé, mint a fogalmaknak egy egységes, teljes egészet képező rendszerben való feldolgozása.

Dr. Stern Salamon

A szentföldi eszrog ügyében

Egy jeruzsálemi héber lapban olvastam a következő fejtegetést, amelynek tartalma a „Zsidó Ujság" olvasóit is érdekelni fogja.

A régi előírás szerint „az ünnep előtt 30 nappal foglalkozni kell az ünnep törvényeivel". Ez megfelelő a peszachnál. De a szükajsznál bizonyos tekintetben nem, mert 30 nappal a szükajsz beköszöntése előtt az eszrogról tárgyalni — már késő. Nem is kell külön rámutatni az ünnepi csokorra vonatkozó előírásokra, a magasztos érzésekre, amelyeket a lülov kötelessége támaszt a hivő szívében; mindenki tudja, mily fenséges dolog, ha az ünnepi csokorból a Szentföld fenséges illata árad felénk és hogy csak a Szentföld képes a miczvó igazi üdítő aromáját kiárasztani és így annál csodálatosabb, hogy a mi eszrogunk nem a Szentföld talaján termett és nem is külföldi zsidó munka növelte, hanem görög emberek terméke ez.

Talán nem alkalmas Izráel földje az eszrog termelésére. Dehogyis nem. Már évek óta termel egy lengyelországi rabbi eszrogot kiváló eredménynyel. Nem Izráel földje bizonyult hűtlennek, hanem a zsidóság, amely idegen lidércfény után fut, elsőbbségben részesíti „Jefesz" (Görögország) csillogását „Sém" igaz értékével szemben, többre becsüli a külső héját a belső tartalomnál.

Nem szólok most arról, amit a görögök vétettek ellenünk. Még hogyha legjobbat feltételezzük róluk, akkor ez sem ok arra, hogy zsebeiket megtöltsük a mi pénzünkkel. Izráel földjeinek fái, amelyeket zsidó munka gondoz és zsidó verejték öntöz, igyekeznek minél szebb eszrogot produkálni. Nem lehet azzal sem érvelni esetleg, hogy vallástalan elemek kártékony keze munkálkodik az eszrog-termelésben. Nem! Az egész termelés kizárólag vallásos rétegek kezében van. Semmiféle baloldali elemek nem vesznek részt ebben a munkában.

Itt egyedül és kizárólag szentéletű zsidó emberek munkájáról, ültetvényeiről s megélhetéséről van szó.

A görög eszrog uralma Izráelben a vallásos zsidóság fagyos közönyének, vétkes közömbösségének szégyenletes megnyilvánulása. Ha csak némileg dobbanna meg a szívünk az egyetemes zsidóság sorsa iránt, akkor nem történhetne ez a megbotránkoztató indolencia, mert akkor nemcsak megvennék a szentföldi eszrogot, hanem arra is törekednének, hogy megtudják: a Szentföld melyik telepén termelték, hogyan hívják a termelőjét, ezáltal minden használat alkalmából a szeretetnek ujabb és ujabb aranyszálai fonódnának a hívő és a Szentföld között. Érthetetlen ez a közömbösség, azért, mert hisz mi itten Palesztinában tudjuk, hogy a diaszpora sok országában virágzó vallási élet van, van gazdag irodalom, folyóiratok jelennek meg, ifjusági szervezetek vannak, minden zsidó munkára vállalkoznak, csupán arra a „csekélységre" nem vállalkoznak, hogy *megszervezzék a palesztinai eszrog terjesztését*. Bezzeg, ha valami kis hitközségi intrikáról vagy veszekedésről volna szó, akkor volna mozgalom és élénkség, de mivelhogy ez alkalommal csak szépet és nemeset kell cselekedni, nincs senki, aki erre a munkára vállalkoznék.

Szomorú, hogy vannak vezetőink, lapjaink, táboraink és az aktivitás ilyen nemes ügyben hiányzik. Vezetőink hallgatnak, pedig őket terheli a felelősség. A felelősség azért is, ha az eddigi eszrogligetek gazdái nem tudnak boldogulni és kényszerítve lesznek a nem rentabilis eszrogfák helyett a sokkal jövedelmezőbb citromfákat ültetni. Hát nem lesz szégyen? Épen a Szentföldön ne legyen meg ez a gyümölcs, a „hodor", amelyről a szent Tan beszél. Ébredjetek és ébresszetek,

tegyétek a Szentföldről származó zsidó munka által gondozott talajon termelt eszrogot uralkodóvá.

Hiszen meg van írva, *„Ül'kachtem lochem* — hozzatok magatoknak" ünnepi csokrot, ami hagyományos magyarázat szerint azt jelenti: *„selochem* — a magatokéból". Siessünk a szent akcióval, amíg nem jelennek meg az ügyes görögök és nem tarolják le a területet.

Mermelstein Mór rabbi (Székesfehérvár)

A krakkói főrabbi elhunyt

R. Joszef Nechemjó Kornitzer z. c. l.

Az orthodoxia széles rétegeiben mély megdöbbenést fog kelteni a hír, hogy *Rabbi Joszef Nechemjó Kornitzer*, előbb nagyszőllősi, majd krakkói főrabbi elhunyt.

Tizenkét év óta működik Krakkóban, ahol tapintatos, bölcs egyéniségének sikerült az ellentétes táborok között a békés harmóniát megteremteni. 1921-ig Nagyszőllősön volt főrabbi s a régi magyarországi rabbikar egyik kiválóságát tisztelte benne. A megdicsőült édesatyja R. Akivo Kornitzer krakkói rabbi — ennek apósa *R. Simajn Szajfer* krakkói főrabbi, a Chaszam Szajfer fia — volt. Már fiatalkorában kitünt nagy tudásával, éleselméjüségével s a néhai nagyszőllősi főrabbi *R. Pinchosz Chájim* z. c. l. (R. Smelke Szőllőser fia) vejéül választotta. Apósa még életében átadta neki a nagyszőllősi rabbiságot.

A két év óta elhatalmasodott szívbaja vitte a sírba az 58 éves főrabbit. Nagy, előkelő család gyászolja. תנצב"ה

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakitások
Olcsó árak
ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)
Telefon: 31-0-79.

DIÁKLÁNYOKNAK
szigoruan vallásos otthont nyujt tanár-tanárnő házaspár. Korrepetálás. Idegen nyelvek. Zongora.
REIF, Budapest, VII., Nagydiófa-u 27.
A középiskolák centrumában

x MINDENKI PÉNZHEZ JUT, ha felesleges férfirunáit, butorait, szőnyegeit, függönyeit és régiségtárgyait Rottenbergnek eladja, Paulay Ede (volt Szerecsen) utca 46. Tel.: Aut. 18—5—21. Hívásra házhoz megyek. Ugyanott ezen tárgyak legolcsóbb árban vásárolhatók.

Az Aguillár-család

Elbeszélés. 46. Irta: Dr. Lehmann, mainzi rabbi
(Forditotta: MÜLLER IGNÁC)

— Kedves hugom, — szólt a püspök, miután nagy nehezen erőt vett magán, — ha kihallgatásra visznek, akkor ne vallj be semmit, de semmit! Más nevet ne vallj be, mint: *de Lima*, a többi kérdésre pedig az legyen a feleleted: „én nem tudok erről semmitsem". — És most, I'ten áldjon, remélhetőleg nemsokára látjuk egymást örömben.

Diegó eltávozott, még bement Don Jose cellájába s Donna Franceska zárkájába és mindkettőjüknek ugyanazt a tanácsot adta. Amikor Donna Franceskának elárulta kilétét, akkor a fiatal leány nem akarta mindjárt kiengedni és kérdések ostromát intézte hozzá. Megkérdezte tőle, hogy beszélt-e már anyjával és hogy nagyon örült-e a viszontlátásnak. Amire a püspök azt felelte:

— Elképzelheted, mint örül egy anya, ha halottnak hitt fiát viszontlátja.

Erre Donna Franceska habozva bár, de mégis a következő megjegyzést engedte meg magának:

— De hiszen Donna Grácia lelkes és hithű zsidónő, kegyelmed pedig...

— Én 8 éves korom óta el vagyok választva enyéimtől és azóta a kereszténységben nevelkedtem.

— És kegyelmed vissza fog térni a zsidósághoz?

Don Diegó mosollyal nézte a fiatal leányt, akinek az inquizició börtönében nincs más dolga és gondja, minthogy a megszabadítóját visszatérítse az ősök vallásához. Akkor különös gondolata támadt:

— Mondjad csak Hugocskám, ha egy eltévelygőt visszatéríthetnék a helyes útra, akkor segítségére lennél az illetőnek a megtérésre?

— Donna Grácia — szólt a leány — mindenkor szerető anyám volt, ő nevelt, mintha édesanyám lett volna, természetes tehát, hogy hajlandó vagyok mindent megtenni, amit az i'teni törvény megenged, azért, hogy ujonnan megtalált fiának teljes mértékben örülhessen.

— Igazán jó leányka vagy, — szólt Diegó és a meghatottságtól nem tudott többet mondani, hanem szótlanul elbúcsúzott.

Mikor elhagyta a börtönt, akkor egész uton azon gondolkodott, hogy az összes szép és előkelő udvari hölgyek között, akik körülötte forogtak és akikkel érintkezett, egyik sem tett oly rendkívül mély hatást reá, mint ez az egyszerű leányka, aki Madrid külvárosában a legmélyebb visszavonultságban nevelkedett és akinek az inquizició börtönében nem volt más gondolata, minthogy az ő édesanyjának ujra megtalált fia feletti örömét tökéletessé és zavartalanná tegye.

— Minő nemes egy szív — szólt önmagában, amikor haza érkezett a püspöki palotába és lefekvésre készült, hogy megerősítse magát uj munkához s küzdelemhez.

Másnap reggel Madrid főbírája értesítette Avilla püspökét, hogy a két gonosztevő: Balthazár dominikánusi szerzetes és Lopez, a volt katona kötéláltali halálra lettek ítélve. Miután Don Diegó megkapta ezt a levelet, összehivatta az inquizíciós törvényszék bíráit és a következőket jelentette nekik:

— Urak! Két embernek bemondására egy egész család a titkos zsidósággal terhelten van az inquizició börtönében letartóztatva. Kiderült azonban, hogy a vádlók közönséges bűnösök: méreg által láb alól eltették *Don Alfonzó Fernandez* főinquizitort és azért most halálra lettek ítélve. I'teni és emberi jog szerint két gonosztevő bejelentése teljesen érvénytelen. Azt ajánlom tehát, hogy az elfogottakat helyezzük szabadlábra és vagyonukat adják nekik vissza.

— Engedje meg, Sennor, — szólt az egyik tanácstag, Juan de Mirales, — még nagyon rövid idő óta van hivatalban és így a szent törvényszék eljárását nem ismeri kellőleg. A két gonosztevő vádja nincs összefüggésben az ő bűntényükkel, ilyen esetben szokás az inquiziciónál, hogy a két vádlót halálukat előtt mégegyszer kihallgatják. Ha ezek visszavonják a vádjaikat, akkor a vádlottakat még egy szigorú kihallgatás alá kell vetni és ha kiállották a kínzásokat anélkül, hogy vallottak volna, akkor ki lehet őket engedni. Ha azonban a halálraitéltek kitartanak az ő kijelentésük mellett, akkor ez a kijelentésük nem szenved csorbát egy más ügyben elkövetett gonosztettük miatt.

Don Juan miután ezt elmondotta, körülnézett a bírói kollégiumon és azok beleegyezőleg bólintottak fejükkel. Erre Don Diegó rendkívül nagy elővigyázatlanságot követett el és azt mondta:

— Sennores, tegyétek meg nékem ezt a szívességet és ebben az esetben tekintesetek el a szokásoktól; a foglyok sorsa érdekel engem és kivánom, hogy szabadlábra helyeztessenek, remélem, hogy még módomban lesz a szivességet az uraknak viszontszolgálattal honorálni.

A fiatal püspök, a királyi udvar kedvence hozzá volt szokva, hogy összes kivánságait a legteljesebb mértékben teljesítsék és ezért rendkívüli módon meg volt lepődve társainak viselkedése fölött. Elfelejtette, hogy Spanyolországban minden meg volt vehető pénzért, mindent meg lehetett vesztegetni, de az inquizició volt az egyetlen, amely kíméletlenül üldözte az áldozatait, amelyek karmai közé jutottak és nem volt hatalom, amely megmenthette őket.

— Mit gondol felőlünk? Sennor, szólt a püspökre Juan szemrehányólag, mi csak kötelesség, lelkiismeret szerint ítélünk és hajszálnyira sem távolodunk el a jognak útjáról.

Bosszankodva függesztette fel erre a püspök az ülést. Nem akarta tűrni, hogy Fray Balthazárt mégegyszer kihallgassák. De Lopezt meg akarta menteni. Hiszen ez nem is érdemelte meg a halált. És azután azt is remélte, hogy vallomása visszavonására bírja. *(Folyt. köv.)*

Peszach után is legjobb és mégis legolcsóbb
orth. kóser csokoládé (mogyorós is)
1/6-os és 1/10-es táblákban, legfinomabb kivitelben. Elsőrendü dessertek és különlegességek
Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegőkenyér"
WEISZ MÓR orth. kóser keksz, kétszersült s süteménygyára
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42—3—65.

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Achré-Kedajsim,
Ijor 10. III. Perek
— Haftajro: Hálaj chivné chüsijím —
Gyertyagyujtás (Bpest): 6.45
שבת kimenetele „ 7.45

— A KAZINCZY-TEMPLOMBAN pénteken este és szombaton Stern S. manchesteri főkántor fog másodszor bemutatkozni. A közönség lázas érdeklődéssel várja a nagyhírű chazon-t.

— A BPESTI ORTH. CHEVRA KADISA új választmánya vasárnap tartotta alakuló ülését, melyen a tagok csaknem teljes létszámban megjelentek. Jelen volt óbudai Freudiger Ábrahám és óbudai Freudiger Lipót is. Dr. Stern Simon választási elnök nyitja meg az ülést, majd átadja az elnöki széket dr. Friedmann Izidor elnöknek, aki meleg szavakban mond köszönetet a benne helyezett bizalomért s a további működéséhez kéri a választmány hathatós támogatását. A lelkesedéssel fogadott enunciáció után a választmány a maga kebeléből megválasztotta az elöljárókat: Reitmann Manó *pénztáros,* dr. Stern Simon *ellenőr;* Berger Sámuel, Filut Beinis és Mayer Miksa *gabe*-k.

— PRÄGER SAMU *z. l.* Futótűzként terjedt el Budapesten kedden a késő délutáni órákban a hióbhír, hogy *R. Simson Präger,* a hitközség szeretetreméltó, puritán jellemű, jótékony és közkedvelt tagja már nem él, nemes lelkét hirtelenül elszólította az Ur az élők sorából. A hír hihetetlennek hangzott, a halált nem előzte meg betegség: ebéd után álomra merült, de nem ébredt fel többé, szívszélhűdés oltotta ki a kiváló férfiú életmécsesét. A hitközség és chevra választmánya — melyeknek tagja volt — szerdán gyászülést tartottak, melyeken *óbudai Freudiger Abrahám,* ill. *dr. Friedmann Izidor* elnökök markáns vonásokban jellemezték az elhunyt erényeit, s szívbemarkoló szavakkal adtak mélységes fájdalmuknak kifejezést. A megdicsőült érdemeit azután jegyzőkönyvileg örökítették meg s néhány kegyeletes intézkedést tettek. A temetésen igen nagy és előkelő közönség volt jelen, a hitközség és chevra vezetőivel az élén. *Steif Jonathan* rabbi ráolvasta a megboldogultra a 15. zsoltárverset: *hajléch tómim* — tökéletességben haladt", *„paj'él cedek* — jótékonyságot gyakorolt", minden jótékonysági akcióban részt vett, de különösen kiemelendő, úgymond, a gyermekfelruházási akció, melyet évek óta vezetett; *„laj ószó l'réévü roó* — felebarátjának sohasem tett rosszat", egész életében csak jót s nemeset gyakorolt. A gyermekeit vallásos szellemben nevelte. Dr. *Abrahamsohn* chevra rabbi-főtitkár a perek mondását alkalmazta reá: *kol s'rüach hab'rijajsz najche hemenü, rüach hamókajm najche hemenü'* kedveltek őt embertársai s kedvelt Ő most a felső régiókban amidőn a Mindenható zsámolya elé lép... Legyen emléke áldott. **תנצב"ה**

— **Győri hirek.** Peszachkor Snyders főrabbi a T. B. ifjuságnak a hitk. diszteremben lelkesitő szónoklatot tartott. Gross T. B. elnök, Leipniker R., Koppel L., Grünwald M. ifjakból álló küldöttség tolmácsolta a főrabbinak a T. B. köszönetét. — A T. B. „gemilüsz cheszed" bizottsága dicséretreméltóan segélyezte élelemmel a város szegényeit az elmult ünnepeken. — A „Talmudtóra és siur-egylet" uj tisztikara: Gestetner Benő elnök, Gestetner Lajos alelnök, Löwinger Gyula pénztáros, Holczer Jakab ellenőr, Fischer Ármin titkár. Választmány: Grünwald Jakab Wachsler Dávid.

— VÁLASZTÁSOK KISVÁRDÁN. A *hitközség* az elmtult félünnepen a köv. tisztikart választotta: Dr. Schönwald Miklós elnök; Lefkovics Miksa, Fleischman Kain alelnökök, Goldstein Ignác pénztáros, Friedmann Ferenc ellenőr, Eichler Mór, Danziger Ignác, Ehrmann Éliás gondnokok, Kun Ferenc gazd. tanácsos. Képviselőtestület: Friedmann Dávid, Jakobovits Emánuel, Mandel Benjámin, Österreicher Áron, Pollák Samu, Stern Dániel stb. — A *Chevra* új tisztikara: Széll Mihály elnök; Klein Gyula és Fried Izidor gondnokok, Klein Márkusz pénztáros, Lefkovics Miksa ellenőr. Választmány: Goldstein Ignác, dr. Schönwald Miklós, Friedmann D., Kesztenbaum Hermann stb.

— **A szarvasi orth. hitközség** uj tisztikara: König Henrik elnök, Schlesinger Sámuel alelnök, Schönwald Kálmán pénztáros, Guttmann Henrik gondnok, Schlesinger Salamon ellenőr. Választmány: Lövi Salamon, Rosenberg Gyula, Kallus Soma, stb.

— **A Pesti Chevra Kadisa** most tartotta évi közgyülését Kramer Miksa kormányfőtanácsos elnöklete alatt. Porges József alelnök meleg szavakban köszöntötte Stern Samu udv. tan., hitközségi elnököt, a VI. Izr. Községkerületnek és az Izraeliták Országos Irodájának elnökévé és dr. Endrei Henrik igazgató-főtitkárt a VI. Izr. Községkerület elnökhelyettesévé történt megválasztása alkalmából. Az igazgató főtitkár jelentése szerint a chevra kadisa 1932. évi bevételei kitettek 1,667.103 pengőt, a kiadások pedig 1,735.843 pengőt. Segélyezésekre az elmult évben kiadtak 157.537 pengőt. A kiadásoknak több mint 90 százalékát jótékony és kegyeleti kiadásokra fordította a Szentegylet. A közgyülés köszönetet szavazott a vezetőségnek azért az önfeláldozó és nagyszabásu munkáért, melyet a szenvedő emberiségért kifejtett.

A meleg idő beálltával ajánljuk viszontelárusitóinknak alábbi **tartós** gyártmányainkat:

Extra szalámi
Sonka szalámi
Nyári szalámi
Verseny szalámi
Havanna cserkészkolbász
Csabai paprikás kolbász

HUSKONZERVEINK

minden háztartásban nélkülözhetetlenek, utazóknak, kirándulóknak és nyaralóknak gondtalan, gyors és finom eledelt nyujtanak

A Nemzetközi Vásár vidéki és külföldi látogatói keressék fel alábbi üzleteinket:

VI., Laudon-utca 3.
VII., Király-utca 1.
VII, Wesselényi-u. 18.
VII., Garai-utca 44.

Export üzletek kötése gyári iroda VII., Kazinczy-utca 41.

Rebenwurzl r.t.
ORTH. כשר SZALÁMI ÉS KONZERVGYÁR
BUDAPEST,
VII., KAZINCZY-UTCA 41.

Kérje legujabb nagybani árjegyzékünket!

— A PÁSZTÓI ORTH. HITKÖZSÉG a köv. tisztikart választotta: Grünfeld Miksa elnök, Hevesi Árpád alelnök, Himler Mór pénztárnok, Schwarcz Adolf ellenőr, Mátrai Sándor jegyző, Deák Ernő és Braun Miksa gondnokok. Képviselőtestület: Wohl Lipót, Ábrahám Izidor, dr. Jólesz Imre stb.

— **Több közlemény** helyszűke miatt a köv. számra maradt.

Családi hirek

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P)

Goldstein Laurát Sopronból eljegyezte *Reiner József* Vácról.

Brünn Bellát Tornaljáról eljegyezte *Schlesinger Jenő*, Spisské Podhradie.

Lővy Sári Érsekújvár, *Neumann Mór Lőcse*, jegyesek.

Gestetner Imre **(Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszertőzsdetag.** ***Mindenféle órák, arany-, ezüst-, brilliánsáruk alkalmi áron való megbizható beszerzési forrása.*** **Kivánatra választékot küld.**

BECKERT HUGÓ
parókakészitő specialista
A legujabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.

FESTŐMŰVÉSZEK KÉPEI HOFFMANN KÉPKERESKEDÉSEBEN
BUDAPEST-IV-GERLÓCZY-U-5-KÁROLY-KÖZ

NOVY SMOKOVEC! (Ujtátrafüred)
Orth. kóser Müller-pensio
Modern szobák, kitünő ellátás, mérsékelt árak. Egész évben nyitva. Telefon: 2.

FIGYELEM! Az előnyősen ismert FIGYELEM!
FRÄNKEL ORTH. KÓSER PENSIO ÉS ÉTTERME SIÓFOKON
a fürdőtelep legszebb helyén (Batthyány-utca 16.) már **május 25-én megnyilik.** Mérsékelt elősaisoni árak, modern folyóvizes szobák. szép nagy árnyas kert és fedett terrasz. Elsőrangu normál, és diétás konyha, Mielőtt nyaralási programmjáról határozna, okvetlen kérjen prospektust Budapesten: FRÄNKEL PENSIO, Rombach-utca 11.

A Kárpátokban . . .

Ködös, nyirkos őszi este volt. Ugy történt, hogy a Kárpátok alján levő fűrésztelepünkről, mely a legközelebbi vasútállomástól mintegy 24 kilométer távolságra feküdt, a kora reggeli 5 órási vonattal el kellett utaznom.

A sok esőzés és havazások miatt az út fűrészünkhöz kocsival megközelíthetetlenné vált. Nem volt más választásom, mint az utat az állomásig gyalog megtenni. Ez még nem lett volna olyan baj, de az éj sötétségét az erdőben bújkáló vaddisznók és farkasok raja még sötétebbé tették előttem. Ha rá gondoltam az előttem elterülő vadregényes tájra, a vég nélküli erdőségekre, utam keresztülvihetetlennek tűnt előttem.

Az utam azonban elhalaszthatalan volt.

Felszólítottam egyik nálam dolgozó — a világháborúból itt rekedt orosz zsidó hadifoglyot, ki — nem szivesen, inkább parancsomnak eleget téve — kész volt engem az állomásig elkisérni.

Az út megkezdése előtt mindketten egyszerre nyultunk imakönyveink után s félreálltunk szobám egy-egy sarkában, igaz áhitattal elmondtuk a *T'fillász Haderech*-imát.

Emlékül vásárolt kis botomat kezembe véve, báránysapkámat a fülemre húzva, elindultunk a mintegy 5 órás gyalogútra.

Az utat sok helyen a nagy esőzések következtében térdig érő víz borította, ilyenkor a vizes, még zöld fűvel borított erdőbe betértünk, hogy a lehetőségig a víztől óvjuk magunkat.

Szótlanul, mélyen elgondolkozva, hegyről-völgybe, a világháború emlékét őrző, hősi halált halt katonák egy-egy korhadt fakeresztjébe bele botolva, róttuk a még hátralévő kellemetlen utat. Utitársam, édesanyjáról kezdett beszélni, ki valahol távol a góbi sivatag mellett éppen fiára gondol: Minden álmom, hogy egyszer haza mehessek s átvegyem özvegy anyám kenyérgondjait. Talán a félelem, vagy talán a közelgő veszély érzete okozza, hogy az ember ilyenkor életének legkedvesebbjére, édesanyjára gondol. Nekem is eszembe jutottak édesanyámnak gyakran használt intő kedves szavai: „lelkedre kötöm, hogy távolléted alatt este egyedül soha ne járkálj." (Megnyugtatására ezt mindenkor meg is igértem neki).

Az út felén tartunk, midőn utitársam meghúzza a kabátomat, s a jobboldalt csörgedező patak felé mutat. Még időm sem volt feltekinteni, midőn a patakmenti burjánok közül 4—5 pár, tüzesen villogó szemű, fenevad ugrat felénk. A közelség miatt védekezésre még gondolni sem lehetett volna. Agyam megszünt működni, s bábként vártam a rettenetessé válható következményeket. Talán kettő vagy három ugrott egyszerre fogcsattogtatással társamra és annak amúgy is szitaszerűen likacsos kabátját kezdte tépdesni. Egy erősebb harapás következtében társam öntudatra ébredt és egy hatalmas *S'ma' Jisszroél* kiáltást hallatott. A kiáltásra mintegy parancsszóra az ordasok ijedten egymást harapdálva futottak az erdő sűrűjébe.

Holtra merülten, fülig sárosan, érkeztünk meg célunkhoz. Társamnak, ki vallásos érzelmű talmudtudós ember volt, még most is látom örömtől csillogó szemeit és még most is fülemben csengenek áhítattal kiejtett szavai:

— Igaza volt Dávid királyunknak, midőn a zsoltárverset zengte: *„Hasém ji's-morcho mikol ró...* — I'ten megvéd minden bajtól, megőrzi lelkedet, örködik kimeneteleden s megérkezésedben."

Eichler Ernő

BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR
Május 6—15.
Több mint ezer gyáros és iparos kiállitó — Tömegáruk — Minőségü cikkek — Magyar mezőgazdasági exportáruk bemutatója.
Exportüzlet pengő ellenében.
Nagyszabásu divatfelvonulások — Kozmetikai kiállitás — Repülőgépkiállitás — Bélyegkiállitás és bélyegtőzsde — Telepitési és épitkezési kiállitás — Mintatanya — Öntözés, fásitás — Baromfi- és apróállatkiállitás — Borcsoport — Kisipari galéria — Háziipari csoport
Nagyszabásu utazási, vizum-, szórakozási és gyógyászati kedvezmények a vásárigazolványok alapján május 1—20-ig.
Vásárigazolvány és felvilágositás kapható:
Budapesten a vásárirodában, V., Alkotmány u. 8. Vidéken és külföldön a vásár tb. képviseleteinél és a menetjegyirodákban.

Az „Országos Tiferesz Bachurim" második kongresszusa előtt

Egy éve áll fenn az O. T. B. Lag Boajmer napján a Tiferesz Bachurim egyesületek kiküldöttei ismét egybegyülnek Budapesten a második kongresszusra.

Ugyhiszem, nem érdektelen röviden vázolni az első kongresszus óta történt eseményeket és e szerény cikk méreteinek megfelelő keretben ismertetni az előttünk álló kongresszus jelentőségét és célkitűzéseit.

A T. B. tulajdonképpeni célja az intenzív Tóratanulás és benne tömörült ifjúságnak megfelelő szellemben való nevelése.

Az O. T. B. kétségtelenül tanulmányi téren érte el a legnagyobb eredményt. A tanulmányi program legszebb gyümölcse az *Amüd Tiferesz*, a naponkénti egyoldal gemóre-penzum. Az idea nem volt a mienk. Az Agudához csatlakozott ifjúság már évek óta tanulja a *Daf Jajmit*. De nem is az idea, hanem az eredmény a fontos. Ez pedig minden tekintetben kielégítő. A rendelkezésünkre álló adatok alapján, azon a felbecsülhetetlenül értékes pozitivumon kívül, amit a *kajvéá ittim latajro jelent*, bebizonyosodott. hogy az *Amüd Tiferesz* mindenütt fellendítette az előadások látogatottságát, fokozta a tanulási kedvet és nagyban hozzájárult a tanulások nívójának emelkedéséhez.

A *T. B.* egyesületek nem minden tagja volt jesivabócher. Az O. T. B. elsőrendű kötelességének tartotta azokról is megfelelő formában gondoskodni. A bpesti T. B. mintájára egymásután alakultak a B. csoportok, ahol minden komoly, jóérzésű ifjú, megfelelő társaságba jutván, elsajátíthatja mindazt, ami egy meggyőződésen alapuló, vallását ismerő és szerető zsidó élethez szükséges.

Örvendetes eredmény továbbá, hogy a jó példán felbuzdulva az elmult évben 9 helyen alakult új T. B. és kapcsolódott be a köz munkájába.

Korunk viszonyai szükségessé tették, hogy a szellemieken kívül gyakorlati kérdésekkel is foglalkozzunk, mivel a reánknehezedő gazdasági depresszió a vallásos ifjúságot alapjaiban támadta meg. Az O. T. B. megalkotta a *Smirász Sabbosz*-bizottságot. Az e téren elért eredmény, sajnos, nem eléggé kielégítő. Dacára annak, hogy 1 év leforgása alatt sikerült cca 25 egyént álláshoz juttatni, nem kielégítő az eredmény főképpen azért, mivel ennél az életbevágóan fontos akciónál voltunk kénytelenek tapasztalni azt a meglehetősen nagy közönyt, amellyel egyesek a köz ügyei iránt viseltetnek. Ma, mikor egy szombattartásra lehetőséget nyujtó állás egy valódi *hacsólasz nefes*, több aktivitás szükséges e téren, elsősorban a vidék szempontjából.

Anyagiak hiányában, sajtó- és propaganda terveinket sem tudtuk megvalósítani a kivánt mértékben.

A május 14-iki kongresszus nagy feladatok előtt áll. Az eddigi, kedvezőtlen körülmények között elért igen jelentős eredmények is alkalmasak arra, hogy az ifjúságnak azt a még elég tekintélyes rétegét, amely eddig kivonta magát a közös munka és kötelességteljesítés alól, felrázza letargiájából és megnyerje az O. T. B. célkitűzése számára. Ha hallani fogják, mit tett eddig az O. T. B. a közösség, a magunk érdekében, mit tehetett volna, ha egyesek több érdeklődést és csak csekély áldozatkészséget tanúsítanak az ügyek iránt és végül, mit fog tehetni a jövőben, ha a szervezet nyugodt működésének alapfeltételei meg lesznek, bizton remélhető, hogy az annyira szükséges érdeklődés és aktivitás meg lesz és az O. T. B. ezután minden tekintetben meg fog tudni felelni a vele szemben támasztott követelményeknek.

Kind Benő (Rákospalota)

Tisztelettel közöljük t. vevőinkkel és ismerőseinkkel, hogy az idei Nemzetközi Vásáron nem állitunk ki, miért is kérjük igen t. vevőinket, hogy
bevásárlásaik céljából
Dob-utca 27. szám alatti
főüzletünket,
vagy a legalkalmasabb helyen lévő
fióküzletünket
VII., Baross-tér 16. szám alatt (Keleti p.u. indulási oldalával szemben) felkeresni sziveskedjék
Skrek Lipót r.t.
orth. כשר szalámikolbászáru és konzervgyár
BUDAPEST,
VII., DOB-UTCA 27.
Telefon: 42-4-17., 45-3-70.

BEKÜLDÖTT HIREK. A *sárospataki* T. B. új tisztikara: Weisz Dezső elnök, Adler Lajos gondnok, Hoffman Mór ellenőr, Szoffer Ármin pénztáros, Rotbart Tibor titkár, Fischer Gyula könyvtáros. Választmány: Wachtel S., Mandlovics L., Schreiber V., Dancziger S., Trattner M. — A *saújhelyi Komaegylet*-ben Davidovics Jenő egyleti rabbi mély tartalommal telített, szónoki készségről tanúskodó alkalmi beszédet mondott. — A *gyöngyösi Mirjam* orth. leányegyesület új tisztikara: Steinreich Ilona elnök, Feldmann Irén alelnök, Schindelheim Kató és Kahan Rózsi jegyzők, Prezent Zita pénztáros, Reich Rózsi ellenőr, Lichtmann Teri és Klein Edit könyvtáros. — A *putnoki* T. B. új tisztikara: Teitelbaum Jakab elnök, Birnbaum Lajos ügyv. elnök, Fränkl Károly gondnok, Grosz Lipót pénztáros, Birnbaum Géza ellenőr, Fried Ferenc jegyző. — A *bodrogkeresztúri* T. B.: Fried Ignác elnök, Deutsch Lipót titkár, Weimann Jenő gondnok, Goldmann Ernő pénztáros, Rieder Salamon ellenőr. — A *soproni* T. B. tisztújítása: Koppel Konrád elnök, Fuchs Albert alelnök, Fleischmann Lajos és Kóth Márkus gondnokok, Wetzler Benő pénztáros, Friedmann Ernő ellenőr, Werndorfer József titkár; Koppel Béla, Müller Emil dísztagok. — *A hajdúnánási* hitk tisztújítása: Gottdiener Sámuel elnök, Glücklich Dávid, Léb Mendel gondnokok, Stern Salamon pénztáros, Herbst Jakab, Rosenberg H. D. tanácsosok, Glücklich Géza, Schreiber Mór stb. választ-

T.
M.Kir.Nemzeti Muzeum
Budapest.

mányi tagok. — A *miskolci* T. B. új tisztikara: Lichtmann Lajos elnök, Grünwald Béla ügyv. elnök, Klein Nándor titkár, Edelstein Aladár jegyző, Zimmermann Béla gondnok, Birnbaum Béla pénztáros, id. Klein László ellenőr, Holländer Izidor könyvtáros és 11 választm. tag. — A *győri* orth. leányegyletben Gestetner Teréz a hetiszidráról tartott magyarázatot, Fellner kisasszony Szombathelyről a szombat szentségét magyarázta. — A *nagyecsedi* T. B. tisztikara: Berger Ede elnök, Schnitzler Dávid alelnök, Weisz Miksa titkár, Keszler Ede pénztáros, Katz Manó ellenőr. — *Tégláson* Paneth Vilmos hitk. elnök kezdeményezésére sasz-chevra alakult, melynek Leitner Jenő lett a vezetője s a tagok egy év alatt felváltva átveszik a *sasz* traktátusait. — *Vácon* a *Tórasz chesszed* sasz-egylet a köv. tisztikar választotta: Ungár Jónás elnök, Lövinger Áron pénztáros, Friedmann Ábrahám, Abelesz Henrik és Markovics Salamon gondnokok, Abelesz Fülöp és Schmiedl Pál számvevők. — *Érsekújváron* peszachkor a jesivákból hazatért köv. bócherok tartottak charifüsz- és magidüsz-előadást: Weisz Dezső és Henrik, Schönfeld Ignác, Herzog Oszkár. Az Aguda-ifjúság, mely a szegénysorsú bocherokat hathatósan támogatja, a jesivákba indulók tiszteletére melave malkó-bucsuestélyt rendezett.

Pályázatok

A berettyóújfalui orth. hitközség nyugdíjazás folytán megüresedett **metszőelőimádkozói állásra pályázatot hirdet.** 30 év körüli, nős magyar állampolgárok, kiknek 3 tekintélyes orth. főrabbitól nyert **kabolo**-juk van és jó előimádkozók, kabolo-másolataikkal felszerelt pályázatukat Rajs-chajdes Szivon-ig küldjék be. Fizetés megegyezés szerint. Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak; utiköltség csakis a megválasztottnak térítetik meg. **Kepes Lajos** hitk. elnök.

Metsző-(sakter-)fujtatók!

SULKÓ ÉS WINTERNITZ fujtatógyár. Alapitva 1894. Budapest, VI., Jász ucca 3.

A magyarországi aut. orthodox hitközségek tulnyomó részének állandó szállitója.

Javitások!

Apró hirdetések

Huszonnégy év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégnélküli levelezés.

Löwinger Sámuel Kaba. Házasságközvetitő, Biztos eredmény! Válaszbélyeg.

Metsző, kis családdal, orth. hitközségben állást cserélne. „Jó kabole fizetés" jeligére.

JÓ CSALÁDBÓL való orthodox leány állást keres. Elmenne konfekciós divatárú, fűszer, vagy hasonló üzletbe kiszolgálólánynak. Varrni, kézimunkázni perfekt tud. Szombattartó cégtől írjanak, vidékről is, „Szorgalmas" jeligére

Elcserélném 100 pengős metszői állásomat hasonlóval, kisebbel, lelépéssel. „Mikve van" jeligére.

Megbizható péksegéd című, múlt számunkban közölt, hirdetésre levél van a kiadóban.

Kitünő orth. kabolókkal rendelkező fiatal metsző, kellemes elöimádkozó és báál kajre, egy gyermekes családdal, több éves működéssel, szerény igénnyel orth. hitközségben azonnalra állást keres. Lefkovits Simon metsző, Alsóhangony (Ózd mellett).

Hasovasz avédó. Sátoraljaujhelyből Sopronba jesivába utazva, Ujhely—Budapest között **t'fillinemet** a vonatban **elhagytam.** A becsületes megtaláló szíveskedjék azt főt. Posen Simon főrabbi urnál, Sopron, bejelenteni.

Szombattartó szobafestővel dolgoztasson! Elsőrangú erő: Davidovits szobafestő és mázoló mester. Laudon u. 7. Házmesternél.

Benősülést keres 4000 pengő készpénzzel rendelkező fiatalember, ahol megélhetése biztosítva volna. Ajánlatokat „26 éves" jeligére.

Előkelő zsidó körökben is bitzos eredménnyel közvetít házasságokat Márkus Lajos, Bonyhád. Diszkréció, válaszbély.

Bélyegzőket legolcsóbban készít Gestetner Antal bélyegzőgyártó, Ujpest, Árpád utca 161.

Keresek junius 1-i belépésre fűszer-gyarmatáruhoz 24—30 éves segédet, aki hosszabb vidéki gyakorlattal rendelkezik. Illető komoly, gyors kiszolgáló, jó eladó legyen. Mandel Mór, Vásárosnamény.

Keresek jó bóchert, aki 2 fiammal chümisrasi, gemóre-tajszefeszt tanulna. Fizetés megegyezés szerint. Wolwovits Adolf, Kúnágota.

Orth. mindenes szakácsnő, kis családhoz, jó bizonyítvánnyal felvétetik. Jelentkezés déli 1 órától. Király u. 51. I. 9.

Bevezetett vallásos ügynököt kóser sajt eladására felveszünk. Viktória, VIII., Fecske utca 15.

Keresek jól sütő, főző, idősebb orth. leányt. Cseléd van. Rosenthalné, Szilasbalhás.

Ügyes kiszolgálósegédet azonnalra keresek. Porjesz Benő, férfi- és női szövetáruháza, Csorna.

Azonnali belépésre szigoruan vallásos, jóházból való, kitünően főző nőt, jó bizonyítvánnyal keresek, aki pensióban, vagy hasonló minőségben alkalmazásban volt már. Fizetés megegyezés szerint. Jó bánásmód biztosítva. Németül beszélők előnyben. Pensió Weiss, Laurana. Abbazia mellett.

Jesivaelőkészítő tanfolyamot létesítek! Elemit kijárt növendékek nálam **chümis-rasi, gemóre tajszefesz stb-ben a legkitünőbb eredményt érik el.** Elsőrangú teljes ellátás és oktatás díja mindössze havi 40 pengő. (Referencia Altmann Simon főrabbi urnál.) Werzberger Manó hitoktató (melamed), Paks

Minden gondos háziasszony
ma már csak orth. kóser
„MANNA"
cikória kávét használ. Két orth. rabbinátus felügyelete alatt készül. Számtalan rituális háztartás nem használ más gyártmányt.
Gyártja:
Fodor Jakab és Tsa
Budapest, X. Maglódi-ut 17.
Kapható minden fűszerüzletben.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MÜINTÉZET, Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel.. 40-6-79

Pollák Sarolta kozmetikai intézete: **Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápolás, helyisoványitás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hám lasztások. (Dijtalan tanácsadás) „MIRACLE" hajeltávolitószer szétküldése utasitással: Budapest, VI., Andrássy ut 38.** (Párizsi Áruházzal szemben) Tel.: 15—7—98. Kérjen prospektust!

Budapest, 1933. május 12. 5693. Ijor 16. **40 fillér** **IX. évfolyam 18. sz.**

ביה אללגעמיינע יידישע צייטונג.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791. EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P.

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

Német-zsidó menekültek s magyar-zsidó fiatalok

Sok sértésnél vagy rágalmazásnál nem az a fájdalmas, hogy valaki ellen elkövették, — mert az illető, aki ellen irányult, esetleg nem is veszi figyelembe s nem is törődik vele —, hanem inkább az a megdöbbentő, hogy ilyenre képesek az emberek. Ez a megállapítás százszázalékban alkalmazható a sarkadi, illetve hatvani esetre, amely a lapokat, illetve a nyilvánosságot foglalkoztatta, két napon át. A tiszta tény a következő: 40 intelligens zsidó fiatalember s leány nem tudván elhelyezkedni itthon elhatározta, hogy megtanulja a mezőgazdaságot s azután Palesztinába vándorolnak, ahol a mezőgazdasági munkás még mindig elhelyezkedésre talál. Ezeknek az embereknek az egyik Hatvany báró alkalmat adott a kiképzésre, először Hatvanban, majd részben Sarkadon levő birtokán. Nemes ténykedés ez: lehetőséget adni embereknek, hogy *kezük munkájával* keressék meg kenyerüket. A legmagasabb fokú filantrópia ez, a talmud s a Rambam szerint: *munkával* támogatni a rászorulót. Elsőrangú zsidó vallási ténykedés ez: lehetővé tenni zsidó embereknek, hogy munkálkodjanak a *Szentföldön,* amelynek légköre előbb-utóbb vallásossá teszi majd őket, ha nem volnának most azok.

Mégis mi történt? Egy antiszemita papképviselő a parlamentben megkongatta a vészharangot, hogy Németországból menekült 150 zsidót letelepítettek a báró Hatvanyak. Természetesen kiderült másnapra, hogy ebből egy árva szó sem igaz: magyar állampolgárságú 40 zsidó fiatalról van szó. De mindez nem tartotta vissza az egyik antiszemita napilapot, hogy gúnyolódjék a mezőgazdasági munkát végezni akaró zsidókon, úgy találta: a fiatalemberek tul elegánsan voltak felöltözve a földturásnál, a leányok pedig nem stilusos elegánciával.

A bomba után csak a bűz, a szenzáció elmultával csak a szomoruság s fájdalom marad. Az egész ügy nem a mezőgazdasági munkát folytató ifjuságot, sem a mezőgazdasági előkészítést lehetővé tevő földbirtokost nem érheti, nem is ér fel hozzájuk. Nem az a fájdalmas, hogy őket megtámadták, — ők elbírják. De az a fájdalmas, *hogy ilyent meg lehet csinálni,* hogy a gyűlölet tombol s nem ismer féket, hogy a rosszakarat ilyesmire képes. Mert tételezzük csak fel, hogy valóban kiüldözött német zsidókról van szó. Hát kell-e azokról oly tajtékzó dühvel beszélni, *hát nem szerencsétlenek ők, nem-e örök vádlói az — úgynevezett európai kultúrának?* Milyen összehasonlíthatatlanul magasabban áll a mi szent Tanunk, amely már 3500 évvel ezelőtt tanította: *„Ne szolgáltasd ki a rabszolgát, aki menekül hozzád, lakozzék veled, ahol jól esik neki, ne kínozzad!"* Ezt rendeli a Tóra, a menekült szolgáról — a mi esetünkben pedig *tönkretett, polgári sorsból páriává sülyesztett szenvedőkről volna szó,* — ha valóban német zsidók dolgoznának Hatvanban és Sarkadon.

Mivel fejezzük be az oktalan, az emberi szolidaritást megcsufoló gyűlölet e kitörését? Azzal, amit nagy ünnepeinken imádkozunk: *„Óvinű malkénű, z'chajr rach'mechó... v'kallé dever... v'szin'asz chinom meólénű* — mi Atyánk Királyunk, gondolj irgalmadra, távolíts el pestist, háborut, éhséget, fogságot s pusztulást, betegséget, viszálykodást s *oktalan gyűlöletet rólunk, s szent szövetséged minden gyermekéről".*

Zsidó, csak zsidó marad

Katz Joél, a Szatmár melletti Károlyierdőd (Ardud) főrabbija e héten Budapesten járt s tisztelgett Frankl Adolf országos elnöknél. Minchára gyülekeztek a hívek a Frankl-féle bészhamidrosban s így alkalmunk volt az imaelőtti beszélgetésből megjegyeznünk a szellemességéről ismert tudós főrabbi következő, a mostani szomorú időkben különös aktuálitással bíró, példázatát:

— Rég ismert eset, amikor valaki eljön a rabbihoz azzal a sajle-val: szabad-e neki megélhetése érdekében s'mad alá vetni magát. Amikor a rabbi megdöbbenve néz rá, ekkor a renegátjelölt folytatja: „Hiszen tetszik tudni, én jó zsidó voltam, jó zsidó maradok — hát változtat ezen az a kis víz?" A rabbi erre azt felelte: „Egy kis víz nem sokat jelent, de mégis pocsolyássá változtathatja a szilárdnak látszó agyag-csomót..."

— A régi esettel szemben a német események mást is mutatnak. Azt, hogy a zsidó hívőt nemcsak agyaggal, hanem a próféta szavai szerint: „v'hojo miszpar b'né jiszroél k'chajl hajom" elsősorban a homokkal kell összehasonlítani. A homokra esett víz nem okoz elváltozást a homokban. Hitlerék is ezt a hasonlatot fogadják el, mondván: „az a kis víz mit sem va'toztat a zsidón s épen ezért, ha smadolta is magát, továbbra is csak zsidónak számít előttünk." Megvalósulván tehát a talmudbölcsek szava: „af al pi sechótó jiszróél hű" — dacára annak, hogy vétkezett s hűtlen lett vallásához, zsidó mégis csak zsidó marad... Minő nagyfokú tragikum rejlik azonban abban, hogy az ellenségnek kell Izráelt figyelmeztetnie: „zsidó, maradj hű vallásodhoz, mert hiszen a hűtlenséged mit sem használ neked..."